

Concrete maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit

Tijdens de Themabijeenkomst Kaderrichtlijn Water op 1 mei jl. hebben het Ministerie van IenM en Vewin afgesproken dat Vewin concrete maatregelen op papier zet die wat de drinkwatersector betreft bijdragen aan verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen. In het concept Nationaal Waterplan staat dat extra inspanning nodig is om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te halen. Het Ministerie van IenM heeft aangegeven open te staan voor concrete voorstellen vanuit de sector. Vewin verzoekt het Rijk maatregelen te nemen om bedreigingen uit de eerder opgestelde kernbeheerkwesties voor de drinkwatervoorziening weg te nemen, zodat de waterkwaliteit van de winningen verbetert en de zuiveringsinspanning gereduceerd wordt. Onderstaande lijst is niet limitatief, maar geeft op een aantal belangrijke dossiers die benoemd zijn in de kernbeheerkwesties aan welke concrete maatregelen volgens de sector een bijdrage zullen leveren aan de verbetering van de kwaliteit van onze bronnen. Om een daadwerkelijke verbetering van de waterkwaliteit te realiseren, verwacht Vewin dat deze maatregelen concreet, voorzien van doelen, opgenomen worden in het definitieve NWP, BPRW of de SGBP's.

Algemeen

- Helderheid scheppen over bevoegdheden van verschillende overheden en hun taakopvatting in de praktijk
- Betere doorwerking van het BPRW naar o.a. de waterbeheerplannen van de waterschappen
- Het instrument gebiedsdossiers wettelijk verankeren voor bestuurlijk commitment en garantie op de uitvoering van maatregelen
- Instellen van financiële prikkels om vervuiling tegen te gaan bijv. heffing op gewasbeschermingsmiddelen en stimulering van milieuvriendelijk gedrag bijv. via de subsidies van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.
- Opvolging aanbevelingen van de Europese Commissie in haar mededeling van 9 maart jl.: o.a. evalueer de effectiviteit van bestaande maatregelen, maatregelen koppelen aan doelbereik, stof specifieke maatregelen nemen ter verbetering van de chemische waterkwaliteit, strategie opstellen om vervuiling vanuit de landbouw terug te dringen
- Vanuit NL bij EU beleid sterker inzetten op waterkwaliteit, vanuit het voorzorgprincipe, en op coherentie tussen wetgeving, o.a. KRW en Nitraatrichtlijn, KRW en toelatingsbeleid gewasbeschermingsmiddelen en de KRW opnemen in cross compliance onder GLB

Gewasbeschermingsmiddelen

Ontwikkeling/toelating

- Afstemmen toelatingsbeleid op KRW (o.a. preregistratietoets)
- Naast de monitoringgegevens van oppervlaktewater ook de grondwatergegevens betrekken bij de beoordeling van middelen t.b.v. toelating op de markt
- Effecten op de waterkwaliteit onderdeel maken van de beoordeling van 'laagrisicomiddelen'
- Vervanging van middelen met een hoog uitspoelingsrisico (zie o.a. PBL advies ex ante evaluatie SGBP's en Rapport WaterABC project: *Maatregelen emissiebeperking, effectiviteit en bereik via borgingsinstrumenten* (WUR, CLM))

Gebruik

- Op korte termijn laten ingaan van het verbod op chemische onkruidbestrijding buiten de landbouw
- Emissiereductie: verbreding spuit-/teeltvrije zones, introductie spuittechnieken met 90% driftreductie, mechanische onkruidbestrijding, restvloeistof opvangen en zuiveren, (zie de informatie kaarten uit projecten als Samenwerken aan de Schone Maas of Schoon Water Brabant)

- Er zijn voldoende effectieve maatregelen bekend, van belang is nu de uitrol en borging. Druk op landbouwsector uitoefenen om de maatregelen uit het project WaterABC op te nemen in sectorcertificering (o.a. VVAK).
- Maatregelen uit het project WaterABC en andere projecten opnemen in het Activiteitenbesluit
- Verplicht certificaat voor grondwaterbeschermingsgebieden: in een dergelijk certificaat worden maatregelen opgenomen waarvan de betreffende agrariërs verplicht zijn er een vast aantal uit te voeren, bijvoorbeeld gebaseerd op maatregelen die agrariërs binnen regionale projecten als Schoon Water voor Brabant nemen binnen kwetsbare gebieden
- Actiever sturen op concrete resultaten uit DAW en POP3 gelden inzetten voor stimulering waterkwaliteitsmaatregelen. Voor langere termijn GLB subsidies meer koppelen aan milieuprestaties.
- Verbod op de teelt van voor de grondwaterkwaliteit risicovolle gewassen binnen grondwaterbeschermingsgebieden, bijv. bloembollen en lelies (vaak contractteelt). Dit is ook mogelijk via het ruimtelijke spoor, maar dit komt vaak niet van de grond.
- Meer en effectiever handhaven, enerzijds door het Rijk zelf, anderzijds erop sturen dat de waterbeheerder dit oppakt.

Meststoffen en zware metalen

- Afstemmen normen in mestbeleid op doelen van de KRW
- Neem intrekgebieden voor waterwinning als toetsingsgebied op in de Meststoffenwet met de norm van 50 mg/liter (in plaats van het gemiddelde van een groter gebied waardoor compensatie van de overschrijding mogelijk is)
- Mestgift leidt tot verhoging van het nitraatgehalte. Het veroorzaakt ook overschrijding van de normen uit de Drinkwaterwet voor verzuring, sulfaat- en zware metalengehalten, hardheid en fosfaat. Bij de aanscherping van de gebruiksnormen en monitoring moet betrokken worden of de normen uit de Drinkwaterwet voor deze indirecte effecten worden gehaald.
- Start met het uitvoeren van het opgestelde plan van aanpak naar de knelpunten voor drinkwaterwinningen en mogelijke maatregelen.
- Handhaving: aanpak van fraude

Geneesmiddelen en nieuwe stoffen

Beleid/normering

- Opnemen van milieukwaliteitseis voor geneesmiddelen in BKMW, gebaseerd op voorzorgprincipe. Tot die tijd signaleringswaarde conform ERM in huidig ontwerp monitoringsprogramma voor niet genormeerde stoffen
- Opnemen van geneesmiddelen op de Prioritaire Stoffen Lijst, op basis van het voorzorgprincipe.
- Ketenakkoord Geneesmiddelen daadkrachtig oppakken met bronbeleid als uitgangspunt

Ontwikkeling/toelating

- rol van milieubeoordeling van geneesmiddelen in de toelating: Environmental Risk Assessment (ERA) opstarten voor reeds toegelaten medicijnen die zonder ERA op de EU markt zijn toegelaten; de ERA mede laten bepalen of een medicijn op de markt wordt toegelaten (vergelijkbaar met gewasbeschermingsmiddelen)
- Openbaarheid van gegevens van o.a. milieueigenschappen van actieve stoffen: data verplicht in een centrale openbare database opslaan bij EMA
- Milieuschadelijke medicijnen (op basis van ERA) alleen op recept verkrijgbaar
- Bewustzijn van problematiek vergroten bij industrie (en in de rest van de keten t/m burger): ontwikkeling green pharmacy, afbreekbare röntgencontrastmiddelen etc.
- Monitoring na toelating door industrie

Voorschrijven/gebruik

- Milieukeurmerk voor medicijnen (zie bijv. Zweden)
- Hogere vergoeding vanuit verzekeraars voor milieuvriendelijkere medicijnen
- Aandacht voor milieugevolgen in opleiding artsen/thuiszorg/verpleegkundigen
- Lagere dosis in verpakking/voorschrijven

Afval

- Overtollige medicijnen inzamelen bij apotheek (of zelfs supermarkt enz): mensen bewust maken ze niet door het toilet te spoelen
- Gespecialiseerde zuivering bij ziekenhuizen (bijv. Pharmafilter)
- Effecten van antibiotica onderzoeken (resistentie)
- RWZI's die relatief veel impact hebben in medicijnresten vracht op innamepunten t.b.v. drinkwater cq ecologische kwaliteit (hotspots) innovatieve zuiveringsstappen serieus laten meenemen bij renovatie of nieuwbouw binnen afzienbare tijd; onderzoek naar zuiveringstechnieken ondersteunen bijv. project Schone Maaswaterketen

Ruimtelijk beleid

Drinkwaterbescherming verankeren in ruimtelijk beleid en het beschermingsbeleid moderniseren, zodanig dat de milieu hygiënische, ruimtelijke driedimensionale en waterhuishoudkundige bescherming worden geïntegreerd.

Structuurvisie Ondergrond/strategische voorraden

- Ervoor zorgen dat strategische grondwatervoorraden voor drinkwater worden aangewezen op basis van het hoge groeiscenario (Global Economy) door provincies en in overleg met drinkwaterbedrijven
- Neem begrensde strategische grondwatervoorraden op in STRONG en zorg dat in deze gebieden ongewenste en onomkeerbare ondergrondse en bovengrondse ontwikkelingen die strijdig zijn met bescherming worden tegengegaan
- Schaliegaswinning uitsluiten in álle gebieden voor de drinkwatervoorziening (dus ook in boringsvrije zones, intrekgebieden en strategische en nationale reserves)
- Zorg voor een juridische waarborg dat grondwaterbescherming wordt opgenomen in ruimtelijke plannen van decentrale overheden

Omgevingswet

- De duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening opnemen in art. 2.1. (uitoefening taken en bevoegdheden van bestuursorganen) van de Omgevingswet zodat het voor regionale overheden helder is dat drinkwaterbelangen meegewogen moeten worden
- Een drinkwatertoets opnemen als onderdeel van de watertoets in de Omgevingswet met als doel vroegtijdige signalering van risico's voor de drinkwatervoorziening
- Opnemen van omgevingswaarde voor nieuwe stoffen en grondwater bestemd voor drinkwater
- Mijnbouwactiviteiten verbieden in gebieden voor de drinkwatervoorziening (grondwaterbeschermingsgebieden, intrekgebieden, boringsvrije zones en strategische en nationale reserves)
- Opnemen van instructieregels voor de bescherming van grondwater en strategische reserves, inclusief ruimtelijke doorwerking naar bestemmingsplannen

Bodemverontreiniging

- Voor alle gevallen van bodemverontreiniging die een knelpunt zijn voor waterwinning uiterlijk 2020 maatregelen nemen om het knelpunt op te heffen
- Voor bodemverontreinigingsgevallen rond waterwinningen die nog onvoldoende zijn onderzocht nader onderzoek uitvoeren/afdwingen

- Discrepancie tussen drinkwaternormen en interventiewaarden/streefwaarden bodemsanering (normengat) oplossen
- Werkgroep drinkwater instellen voor KRW-gevallen bij het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant met participatie vanuit de watersector
- Financiële waarborgen dat lopende en voorgenomen beheersmaatregelen ook op lange termijn gefinancierd worden vanuit de overheid

Bodemenergiesystemen en doorboringen

- Wettelijk verbod op bodemenergiesystemen en een verbod op boringen (ook voor veedrenking e.d.) in grondwaterbeschermingsgebieden

Zoetwater (o.a. verzilting)

- Maatregelen nemen tegen verzilting en onderzoek naar cumulatieve effecten op innamepunten voor drinkwater
- Lozingseisen afstemmen op omgeving
- Locaties/gebieden met cocktail van lozingen in beeld brengen
- Debietsafhankelijke vergunningverlening voor lozingen. In Activiteitenbesluit bij algemene lozingsregels rekening houden met laagwaterafvoeren en de waterkwaliteit bij innamepunten voor de drinkwatervoorziening benedenstrooms in de grote rivieren
- Zuiveringsstappen op RWZI's in werking stellen in bepaalde perioden (wanneer de afvoer erg laag is mag een RWZI het water met een extra zuiveringsstap lozen op het oppervlaktewater, anders is de concentratie van verontreiniging te hoog)
- Beschermingszones voor oppervlaktewater met doorwerking naar het omliggende land (bekijk hierbij de situatie in Vlaanderen), gericht op algemene bescherming, niet alleen op calamiteuze situaties.

Internationaal

- Laagwaterbeheerplan voor de Rijn en de Maas met aandacht voor de waterkwaliteit en de gevolgen voor gebruiksfuncties
- Afstemming van bovenstaande waterkwaliteitsissues in riviercommissies